

húztunk, s mindegyiket ott hagytuk fel, ahol az első objektum jelentkezett. A kutatóárkokkal egy 7000 m² kiterjedésű lelőhelyet határoltunk le. A megelőző feltárást 2010-ben végezzük.

A kutatás során a Móra Ferenc Múzeum szakmai alvállalkozója az Ásatárs Kft volt.

BALOGH CSILLA

324. Makó, Paku E.-tanya (KÖH 71859)

(Csongrád megye) Sza

2009. július 15–23. között a Magyar–Román gázszállító vezeték építése kapcsán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai feltárást végeztek Makótól ÉK-re, a Rákosi Járandó nevű határrészben, az egykori Paku E.-tanyától 200 m-re DNy-ra, a módosított nyomvonal 30+250 és 29+750 km-szelvényei között található lelőhelyen (MOL-45). A felárt 539 m² felületen 34 régészeti jelenséget különítettünk el, amelyhez végül 28 objektumot rendeltünk. A feltárt településrészlet objektumai kizárólag a szarmata korszakhoz köthetők. Az egykori megtelepedést a szelvényben 24 nagyméretű gödör és 3 földbe mélyített, lejárt padlójú ház részlete jelezte. A vermek zömét méhkas alakúra, ritkán tálszerűre ásták, azokból gazdag leletanyag került elő, köztük néhány ritka edényformával (hordó alakú edény, árkok falú tál). A korongolt kerámiaira jellemző a sötétszürke és felfényezett, besimított mintával díszített felület. A fazekak soványítása többnyire csillámos-szemcsés anyagú, több esetben vonalköteg és fésűs bebökődés látható külső oldalukon. Néhány gödör betöltését szinte csak fémsalak adta, amely a közelben végzett kohászati tevékenység egyértelmű jele. A településen a helyi készítésű leletek mellett több római eredetű tárgy is előkerült. A leletanyag alapján a települészet a 4–5. századra keltezhető.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Benedek András, Nagy Norbert, Takács Gábor technikusok.

PÓPITY DÁNIEL

325. Makó, Pap-hát

(Csongrád megye) B, Ő?, LT, Sza, A, Á

A Magyar–Román gázszállító vezeték nyomvonalára eső lelőhelyeken a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai több ütemben végeztek megelőző feltárást.

MOL-19 (KÖH 42450): A lelőhely Makótól É-ra mintegy 1,5 km-re fekszik, a Sóstó nevű egykori érmedertől ÉNy-ra 450 m-re, egy hosszan elnyúló, ÉK–DNy irányú, alacsony földhátan. 2009. április 27. és május 27. között a lelőhely D-i részén, összesen 289 m²-en a sárga, enyhén agyagos, homokos altalajon 15 objektum folytja rajzolódott ki a nyelés alkalmával. A feltárt 17 stratigráfiai egység között 8 sír, 5 gödör, 3 árok és egy

körárok volt, melyek közül 10 szarmata kori, 2 késő szarmata kori, míg 4 korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A 8, megközelítőleg D–É tájolású, hosszúkás téglalap alakú, szarmata kori sír egymástól 5–10 m-re került elő. A temető K-i szélén fekvő sírtól 8 m-re K-re egy körárok részlete is jelentkezett, mely valószínűleg egy a nyomvonalon kívül eső temetkezéshez tartozhatott. A körárokból korongolt, szürke edényhez tartozó töredékek kerültek elő, ill. DNy-i részére egy másik sírt is ráástak.

A temetkezések közül 4 részlegesen, egy pedig teljesen rablott volt; a bolygatások a koponya és a mellkas közötti részre irányultak. Öt sírban gyöngyökkel kivarrt ruhában eltemetett nők vázait, 2 sírban felnőtt férfiak maradványait bontottuk ki. Az elhunytak mellé használati (pl. orsógomb, vastű, vaskés) és viseleti tárgyaikat (pl. fibula, gyöngy nyaklánc, gyöngy karék, karperec, torques, övkarika), ill. lábuk mellé a túlvilági útra szánt ételt tartalmazó edényeket is helyeztek. Koporsóra utaló maradványokat nem figyeltünk meg, de több esetben, a karok elhelyezkedése alapján halotti lepel alkalmazására lehetett következtetni.

A településobjektumokat, az ovális alakú gödröket és az É–D vagy Ny–K irányú árkokat a lelőhely K-i részén tártuk fel. Betöltésükből jellegzetes késő szarmata, apró kavicsal soványított, lassúkorongolt fazék-, ill. szürke, gyorskorongolt oldaltöredékek kerültek elő. Az ismeretlen korú objektumok a feltárt felület Ny-i részén koncentráálódtak.

MOL-18 (KÖH 42446): A lelőhely Makótól 1,5 km-re É-ra, a papháti iskola helyétől 300 m-re ÉNy-ra, egy hosszú, É–D irányú földhát ÉNy-i szélén terül el. Április 20–22. között kutattunk. A lelőhely eredetileg kijelölt területe 55 m hosszú volt, de a humuszolás során előkerült objektumok eloszlása alapján a MOL-17. és a MOL-18. lelőhelyeket összenyitottuk. A sárgásbarna, agyagos altalajon egyenletes sűrűségben 5 objektum folytja jelentkezett, a feltárt 6 stratigráfiai egység között 4 árok és 2 gödör volt, melyek közül 2 feltételesen őskorinak határozható meg, míg 4 keltezhető leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A 2 feltételesen őskori, É–D irányú árok egymástól 30 m-re feküdt. Betöltésükben főként állatcsont, ill. rendkívül kevés, kézzel formált edénytöredék került elő. A korhatározó leletanyaggal nem rendelkező telepobjektumok közül egy ÉNy–DK irányú árok a lelőhely K-i szélén húzódott. A másik 3 objektum kerek, egyenesen szűkülő vagy egyenesen bővülő falú gödör volt.

MOL-17 (KÖH 42444): A lelőhely É-i részén április 21–28. között dolgoztunk. Az ÉK–DNy irányú, 5 m széles és összesen 122 m hosszú nyomvonalszakaszon a sárga, olykor világosbarna, agyagos altalajon egyenletes sűrűségben 18 objektum folytja rajzolódott ki a nyelés során. A 25 stratigráfiai egység között 10 árok, 7 cölöphely, 5 gödör, egy ház, egy kemence és egy sütőfelület volt, melyek közül 2 őskori (?), 7 szarmata, 16 pedig korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A feltehetően őskori objektumok között egy É–D irányú, ívelten szűkülő falú árkot, valamint a felület Ny-i szélén egy szögletes alakú oszlophelyet említhetünk meg. A szarmata korszakhoz köthető stratigráfiai egységek két gödörhöz, egy házhoz, ill. egy szabadtéri kemencéhez tartoztak. Az épület mintegy 7 m² alapterületű, lekerekített sarkú, téglalap alakú, Ny–K hossz tengelyű. Keleti fala mentén 20 cm magas padka húzódott, közepén és Ny-i falának középső részén egy-egy cölöphelyet bontottunk ki. A ház betöltéséből az edénytöredékek mellett őrlőkődarabok és bronztükr(?) töredékei is előkerültek. A Ny–K irányú szabadtéri kemence munkagödre a feltárási területen kívülre esett. Az agyagba vájt kemence ép sütőfelülete 20 cm mélyen jelentkezett. A tapasztás alá az egyenletes hőmegtartás érdekében kézzel formált és korongolt edénytöredékeket helyeztek.

A korhatározó leletanyaggal nem rendelkező telep-objektumok nagy része É–D vagy Ny–K irányú, ívelten szűkülő falú, ívelt aljú, keskeny csatorna. A lelet nélküli, kerek vagy szögletes alakú cölöphelyek a lelőhely egész területén szétszórva jelentkeztek.

MOL-16 (KÖH 42443): Április 1–6. között, a lelőhely D-i és középső részén, 115 m hosszán és 5 m szélességben kutattunk, egyenletes eloszlásban 38 objektum foltját azonosítottuk. A 42 stratigráfiai egység között 28 gödör, 12 árok, egy ház és egy cölöphely volt, melyek közül 3 bronzkori, 6 kelta, 2 szarmata, 5 Árpád-kori, ill. 26 kora – leletanyag hiányában, vagy az előkerült jellegtelen edénytöredékek alapján – nem állapítható meg.

A bronzkori, a lelőhely területén elszórtan jelentkező objektumokat Ny–K vagy ÉNy–DK irányú, ívelten szűkülő falú, ívelt aljú árkok alkották. A La Tène kori településmaradványok – Ny–K, ÉNy–DK irányú árkok, hosszúkás, téglalap alakú gödrök – szintúgy a nyomvonal szakasz egész felületén jelentkeztek. Szarmata kori leletanyagot egy félig földbe mélyített házban és egy téglalap alakú, egyenesen szűkülő falú gödörben találtunk. A Ny–K hossz tengelyű, 410 cm hosszú épületben cölöphelyet nem figyeltünk meg; a ház egy része azonban a feltárt területen kívülre esett. Árpád-korinak 2 Ny–K irányú árok, 2 kerek és egy szögletes alakú gödör bizonyult.

Az SNR 2, szögletes alakú gödörben több korszak (La Tène, avar kor, Árpád-kor) leletanyaga együtt került felszínre. Valószínűleg a gödörben talált, gímszarvas agancsából készített, vésett pontkörös díszítésű, két helyen átfúrt bogozó(?) is az avar emléktárgy részese.

A fémdetektoros vizsgálatok során a még le nem humuszolt talajban, a jelenlegi járósinttől 10–15 cm-re ólomolvadványok, 2 szarmata kori kerek, bronz csatkarika és egy kelta kori ezüst tetradrachma került elő.

A leletek a KÖSZ szegedi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozásukat követően a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Botyán Katinka, Császi Dávid, Molnár Zsolt technikusok.

GULYÁS GYÖNGYI

326. Makó, Sóstó

(Csongrád megye) V, Sza, Á, Ú

A Magyar–Román gázszállító vezeték nyomvonalára eső lelőhelyeken 2009 tavaszán megelőző feltárást végeztek a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai.

MOL-20 (KÖH 42452): A lelőhely Makótól É-ra 1,5 km-re, a Sóstó elnevezésű egykori érmedertől 300 m-re ÉNy-ra, egy É–D irányú, alacsony földhát közepén fekszik. A lelőhely D-i részén május 18–22. között 320 m²-en kutattunk. A gépi humuszolás és nyesés során a sárga, agyagos, homokos altalajon egyenletes sűrűségben 26 objektum foltja rajzolódott ki. A feltárt 27 stratigráfiai egység között 14 gödör, 9 árok és 4 cölöphely volt, melyek közül 14 újkori, 13 pedig leletanyag hiányában ismeretlen korú, de valószínűleg ezek is hasonló időszakra keltezhetők.

MOL-22 (KÖH 42466): A lelőhely középső részén, 90 m hosszán és 6 m szélességben, 2009. március 25–27. között kutattunk. Két csoportban 10 objektum foltja jelentkezett. A 11 stratigráfiai egység között 6 gödör, 4 árok és egy kemence volt, melyek közül egy vaskori, míg 10 szarmata kori. Az egyetlen vaskori, 580 cm széles gödör a nyomvonal ÉK-i szélén jelentkezett. Az objektum aljába több kisebb beásás is mélyült, hamus, paticsos betöltéséből nagy mennyiségű tapasztásdarab és – bütökökkel, bevagdalt, rátett bordával díszített – edénytöredék, ill. egy ép és egy fél orsógomb került elő. A szarmata gödrök kerek alakúak, méhkas formájúak vagy egyenesen szűkülő falúak. Az egyik gödör alján jelentős mennyiségű, összedobált szarvasmarha- és kutyacsontokat bontottunk ki. A nyomvonal Ny-i szélét 4 É–D irányú, egy- és többosztatú vízvezető árok határolta. Az egyik árok egy korábban létesített szabadtéri kemencét vágott. A kemence felmenő falát a mezőgazdasági munkákkal tönkretették, sütőfelülete a nyesési szinttől 3–5 cm-re jelentkezett.

A szarmata objektumok betöltéséből őrlőkőtöredékek, gyorskorongon készített, szürke, jól iszapolt, valamint kézzel formált edénytöredékek kerültek felszínre. A fémdetektoros vizsgálat a nyomvonal kijelölt részén – a még le nem humuszolt talajban, a jelenlegi járósinttől 10–15 cm-re – egy bronzrögöt, egy két helyen átfúrt bronzérmét és egy bronz övcsatot eredményezett.

MOL-23 (KÖH 42469): A lelőhely középső részén, mintegy 170 m hosszán és 5 m szélességben március 26. és április 20. között dolgoztunk. Megállapítottuk, hogy a MOL-22 és a MOL-23 lelőhelyek egymással összeérnek. A nyomvonalon egyenletes sűrűségben 32 objektum foltja rajzolódott ki a nyesés során. A 44 stratigráfiai egység között 25 gödör, 9 árok, 4 ház, 4 cölöplyuk és 2 kemence volt, melyek közül 13 szarmata kori, 26 Árpád-kori, 5 pedig leletanyag hiányában ismeretlen korú.

A szarmata kori objektumok nagy részét a kerek, méhkas formájú vagy egyenesen szűkülő falú gödrök alkották. Az egyetlen szarmata ház a nyomvonal Ny-i szélén feküdt. A 13 m² nagyságú épület közepén és Ny-i falának középső részén egy-egy cölöplyukat bontottunk